

Moramo se prilagoditi

Ključne točke z mednarodnega foruma Ustvarjalnost ZA trajnost
(Ljubljana, 28. september 2022)

Pretekla dognanja

V okviru mednarodnega kulturnega sodelovanja in podnebnih sprememb se danes manj pogovarjamo o tem, kako »omejevati« ali »biti pameten« glede mobilnosti, kot na mednarodni konferenci [Mobilnost za ustvarjalnost](#), ki je potekala aprila leta 2019. Od takrat je pandemija COVID-19 močno vplivala na vse naše prakse mobilnosti ter prisilila umetnike in kulturne delavce, da se hitro prilagodijo na nove načine¹ produkcije, predstavljanja in razširjanja umetnosti in kulture.

V postpandemičnem obdobju se srečujemo z novimi izzivi – močno prizadetimi dobavnimi verigami, naraščajočo inflacijo in grozečim pomanjkanjem energije na eni strani ter silovitimi, nepredvidljivimi in skrajnimi vremenskimi pojavi ter uničujočimi naravnimi nesrečami na drugi. Podnebne spremembe niso tam nekje daleč na obzorju, ampak so že tukaj in nujno se jim je treba prilagoditi. Toda kako? In kakšno vlogo imata pri prilagajanju umetnost in kultura?

Določitev okvira – Slovenija: majhna, trajnostna, povezana

Na mednarodnem **forumu Ustvarjalnost ZA trajnost**, ki ga je 28. septembra 2022 gostila Motovila, so o tem razpravljali kulturni menedžerji, strokovnjaki, producenti, umetniki iz različnih umetniških in kulturnih organizacij iz vse Evrope ter predstavniki lokalnih oblikovalcev politik in organov javnega financiranja.

Peter Baroš (Ministrstvo za kulturo) je govoril o prednostih Slovenije na področju trajnosti in podnebnih sprememb, saj njena majhnost omogoča povezanost in hitro uvajanje inovacij, poleg tega pa je Slovenija geografski in ideološki most med trenutnimi državami članicami EU in državami kandidatkami. Z uspešnimi projekti in praksami je Slovenija postala kulturno središče Evrope in lahko pomaga orati ledino z drznimi idejami, ki so potrebne za reševanje sedanjih in prihodnjih izzivov.

Mateja Demšič (Mestna občina Ljubljana) je poudarila dolgoletno tradicijo trajnostnih politik v Ljubljani in izpostavila naziv zelena prestolnica Evrope 2016 kot pomemben dogodek, ki je spodbudil nastanek inovativnih praks. Zatrnila je, da se mesto ni ustavilo pri tem. Že samo prizorišče foruma, Galerija Cukrarna, priča o ustvarjalnosti za trajnost – sodobne umetnosti so zgradbi, ki je bila dolga leta zapuščena tovarna sladkorja, vdihnile novo življenje.

Mateja Lazar (Motovila/CED Slovenija) je opredelila cilje foruma: izogniti se nejasnim in zamegljenim konceptom, zagotoviti konkretne primere in rešitve ter jih obravnavati na mednarodni, nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Namen je bil poudariti moč kulturnega in ustvarjalnih sektorjev pri soočanju z globalnimi izzivi in spremembami, in sicer kot zgled in kot sporočevalec. Priznala je tudi, da dogodek ne bi bil mogoč brez obsežnega in zaupanja vrednega sodelovanja partnerjev z različnih ravni in sektorjev, ter izrazila upanje, da bo forum korak naprej k skupnemu spoprijemanju s spremembami in premisleku o njih.

Ben Twist: »Dobe izobilja je konec«, prišel je čas za spremembo našega metaforičnega podnebja

Ben Twist (UK) je v svojem vnaprej posnetem uvodnem nagovoru opustil poudarek na ogljični pismenosti in nas spomnil, zakaj sta umetnost in kultura ključnega pomena pri prilagajanju podnebnim spremembam. Ben kot nekdanji gledališki režiser, ki je postal strokovnjak za upravljanje ogljičnega odtisa in povezanih sistemov, priznava, da je dolgoročni pesimist in kratkoročni optimist. Kljub soočanju s podnebno katastrofo še vedno verjame v moč ljudi ter zlasti umetnosti in kulture, da prineseta pozitivne spremembe, ki lahko vplivajo na to, kako živimo.

Zagotovil je, da so umetnost in umetniki ključnega pomena, saj lahko ljudi spodbudijo h **kolektivnemu mišljenju** in hkrati **gradijo skupnost**. Čeprav se zaveda občutljivosti glede »angažirane umetnosti«, meni, da je bila vsa velika umetnost ustvarjena za doseganje takšnih ali drugačnih ciljev, in pravi, da so se »najboljši umetniki vedno domiselno odzivali na največja vprašanja svojega časa«. Ben meni, da pri

¹ O tem smo se pogovarjali tudi na Motovilih dogodkih [Mobilnost za ustvarjalnost: čezmejno delo – kako in zakaj?](#) (2020) in [Plan B za mednarodno mobilnost v kulturi](#) (2021).

MOTOVILA

Center za spodbujanje sodelovanja v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih / MOTOVILA INSTITUTE – Center for the Promotion of Cooperation in the Cultural and Creative Sectors, Sedež in pisarna / Registered & Office address: Trg prekomorskih brigad 1, SI-1000 Ljubljana

T: +386 (0)59 01 65 76, E: info@motovila.si, www.motovila.si

Davčna št. / Vat No.: 91485398, Matična št. / Registration No.: 6421300000

podnebnih spremembah ne gre za *razumevanje*, kako se podnebje spreminja, temveč za to, da *spremenimo* svoje metaforično podnebje: Zmožnost vplivanja, ki jo ima kultura, lahko spremeni (metaforično) podnebje s spreminjanjem zgodb, ki jih gledamo, slišimo in si jih pripovedujemo.

Ben je govoril tudi o tem, **kaj konkretno lahko storimo v naših kulturnih ustanovah** v zvezi z upravljanjem naših fizičnih prostorov ter produkcijskih in predstavitvenih praks. Na tem področju je lahko vsakdo vodja:

1. **Spremljanje in zmanjševanje** porabe ogrevanja in hlajenja v naših organizacijah.
2. **Vedeti je treba, kdo sprejema odločitve o porabi energije v naših prostorih**, in ugotoviti, kdaj kaj deluje in zakaj. Programske in operativne potrebe morajo biti usklajene s trajnostjo!
3. **Vzdrževanje naših stavb in prizorišč**, da bodo delovala učinkovito.
4. **Zmanjšajte emisije pri potovanjih in prevozu**, kadar je to mogoče, ter razmislite o tem, kdo potuje kam in zakaj.
5. **Notranje osebe naj spremlja svoje emisije** v okviru zahtevkov za povračilo stroškov (npr. na strani www.claimexpenses.com).
6. **Proučite emisije našega občinstva pri potovanju na dogodke in z njih**; katere nove prakse bi lahko uvedli?
7. **Določene dejavnosti poskusite prestaviti v drug letni čas**, da zmanjšate porabo energije (in stroške) ter povečate učinek (boljše delovne razmere, zagotavljanje udobja za občinstvo ob nizki porabi energije, čim manj motenj zaradi slabega vremena).
8. **Razmislite, kako bi lahko naša prizorišča postala »zatočišča«** za naše skupnosti v izrednih vremenskih razmerah.
9. **Poglobite se v prakse našega občinstva in na tem področju spodbudite spremembo v zvezi s podnebjem**. Lahko celo zmanjšamo negativne vidike kulturnega turizma (kot v primeru Edinburga).
10. S svojimi dejanji in besedami širite **zgodbe o trajnosti**.

Takšne prakse lahko vodijo k bolj utemeljeni in zaokroženi obravnavi umetnosti in kulture kot **graditeljev skupnosti**, zlasti z vidika njihovih družbenih in okoljskih vplivov, **kar je zelo dobrodošla alternativa** (zgolj) merjenju vsakega kilograma ogljika posebej.

Razprava 1 – Od zgoraj navzdol: zaupanje umetnikom je ključno

Prva razprava foruma je bila usmerjena v oblikovalce politik, in sicer je bil izveden pogovor s kulturnimi menedžerji o njihovih projektih, pri katerih so se financerji odločili za drugačen pristop: Trajnostna orodja in spletni priročnik za trajnost **Matthieuja Gillierona** za EPK Esch 2022 (LU), ki jih financira luksemburško ministrstvo za okolje, podnebje in trajnostni razvoj; akademski raziskovalni projekt zbiranja podatkov »Zelena produkcija – uprizoritvene umetnosti v tranziciji« **Vánie Rodrigues**, ki ga financira Univerza v Coimabri (PT); in delo **Zale Velkavrh** v Sloveniji s temeljnimi interdisciplinarnimi projekti kolektiva Prostorož, ki naslavlja okoljske in socialne izzive ter jih financirajo številni lokalni financerji.

Moderator **Yohann Floch** (On the Move) je uvodoma citiral drzno in »skoraj vizionarsko« **resolucijo Evropskega parlamenta** z dne 15. septembra 2020, ki »poziva Komisijo in nacionalne agencije in urade, naj uvedejo merila, da se bodo lahko pri oceni projektov upoštevali njihovi okoljski vidiki in s tem spodbujale bolj ekološke prakse«². Evropska komisija se je v svojem delovnem programu za leto 2023 odločno zavzela za bolj vključujoč in raznolik kulturni in ustvarjalni sektor ter za »bolj zeleno Ustvarjalno Evropo, zlasti v okviru prispevanja k doseganju skupnega cilja 30 % proračunskih odhodkov Unije, namenjenih podnebnim ciljem«³. Ta močna volja na ravni EU spodbuja tudi ukrepe na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Izpostavil je tudi vprašanje prilagajanja, zlasti **napetosti pri prilagajanju, napetosti med resničnostjo in zmožnostmi v različnih delih Evrope** ter napetosti med prekarnostjo kulturnega področja in potrebo, da se umetniki podajo na pot prilagajanja podnebnim spremembam, vendar imajo pri tem tudi možnost zadihati in delati.

Glede kulturnih projektov v zvezi s trajnostjo so kulturni organizatorji v razpravi imeli naslednja **sporočila za oblikovalce politik in financerje**:

² Resolucija Evropskega parlamenta z dne 15. septembra 2020 o učinkovitih ukrepih za bolj »zeleno« programa Erasmus+ in Ustvarjalna Evropa ter evropsko solidarnostno enoto, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0211_SL.html.

³ Sprememba Izvedbenega sklepa C(2021) 3563 o sprejetju delovnega programa za izvajanje programa Ustvarjalna Evropa v letih 2021 in 2022 C(2022) 6138 z dne 31. avgusta 2022, str. 13. https://culture.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-08/creative-europe-work-programme-amendment-2122_C2022_6138.pdf.

MOTOVILA

Center za spodbujanje sodelovanja v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih / MOTOVILA INSTITUTE – Center for the Promotion of Cooperation in the Cultural and Creative Sectors, Sedež in pisarna / Registered & Office address: Trg prekomorskih brigad 1, SI-1000 Ljubljana

T: +386 (0)59 01 65 76, E: info@motovila.si, www.motovila.si

Davčna št. / Vat No.: 91485398 Matična št. / Registration No.: 6421300000

1. **Da razumejo, kako organizacije gledajo na vlogo financerjev** – »Od politike pričakujem, da bo kot moji starši: da zagotavlja finančno varnost, podporo v stiski, svobodo pri razmišljanju in razvoju orodij ter da ocenjuje rezultate skupaj z mano« (Matthieu Gillieron).
2. **Zaupanje** – Kadar financerji zaupajo ciljem projekta in ga podpirajo pri oblikovanju lastnih meril, meritev in orodij za nadaljnji razvoj, so rezultati običajno boljši.
3. **Ustavite hiperprodukcijo** – Upirajte se želji zahtevati več produkcij, več gostovanj, več predstavitev. Opustite hiperprodukcijo in politike, ki jo podpirajo, ter proučite obseg, proračune in načine produkcije v umetnosti.
4. **Podatki za odločanje** – Sinergijska sodelovanja in zavezništva med oblikovalci politik, odločevalci, organi financiranja, kulturnimi organizacijami in raziskovalnimi ustanovami lahko privedejo do učinkovitih podatkov, ki so osnova za trajnostne odločitve.
5. **Imejte pozitiven pristop** – Organizacije si želijo izzivov, zaupanja, financiranja, ne pa groženj in merjenja. Če oblikovalci politik na področju trajnosti ne storijo skoraj ničesar, nato pa začnejo meriti, omejevati in uveljavljati, ima to negativen učinek.
6. **Upoštevajte kontekst** (lokalni, regionalni, nacionalni ...) – Zunanje zahteve se ne smejo uveljavljati v kontekstu, ki ni primeren za njihovo izpolnjevanje. »To je paradoks – kljub nujnosti problematike z nekaterimi ukrepi ne smemo hiteti« (Vânia Rodrigues).
7. **Prizadevajte si za konkretne in dolgoročne rezultate** – Veliko organizacij se zanima za izvajanje pobud in poskusov, vendar si želijo tudi kaj konkretnjšega, kar bi prineslo dolgoročne rezultate.
8. **Povečajte obseg** – »Čas je, da naredimo korak naprej od golega financiranja pobud, pilotnih programov, laboratorijev, ki samo preizkušajo zamisli in se nikoli ne razvijejo naprej, da bi jih po koncu faze preizkušanja izboljšali, nadgradili ali povečali njihov obseg. Zdaj je primeren čas, da jih ocenimo in spremenimo v politiko« (Zala Velkavrh).
9. **Pogled usmerite onkraj okolja** – Ne smemo pozabiti na dve pomembni vprašanji, ki ju ne slišimo pogosto: »**Kaj pa podnebna pravičnost?**« in »**Trajnost za koga?**«

Na vprašanje, ali je treba zavirati svobodo, ali je treba umetnost prisiliti, da se uskladi s širšimi interesi financerjev, in ali bi morala politika umetnosti celo prilagoditi določene politike v zvezi s podnebnimi spremembami, se je pojavilo več odgovorov:

1. **Svobodno razmišljanje namesto vsebinskih omejitev** – Organi financiranja bi morali pustiti dovolj prostora za svobodno razmišljanje in projektom, ki jih financirajo, ne bi smeli nalagati preveč vsebinskih omejitev; umetniki se že tako ali tako ukvarjajo s tovrstnimi vprašanji.
2. **Podpora različnim oblikam** – *Da!* za podporo preizkušanju, inovacijam in raziskavam ...
3. **Poenostavitev poročanja** – *Ne!* pretirano birokratskim, dlakocepskim postopkom poročanja, ki proizvajajo nesmiselne statistične podatke in kupe fotokopiranih računov.
4. **Več časa je treba nameniti ocenjevanju bistvenih vidikov** – Čeprav družbeni učinek in vpliv na okolje sodita med prednostne naloge, so udeleženci razprave opozorili, da naj se ocenjevanju projektov na teh ravneh in temeljitejšemu izvajanju rezultatov nameni le malo pogovorov ali časa.
5. **Ponovno pretehtajte številke** – Razmislite o potencialnem dolgoročnem učinku financiranja številnih projektov z malo denarja ali kratkim časovnim okvirom namesto manjšega števila projektov z več denarja ali daljšim časovnim okvirom.
6. **Ustvarjanje prožnih shem** – Organizacije v okviru posameznega projekta potrebujejo čas za rast in nastanek novih priložnosti, da se lahko odzovejo na novosti in trenutne razmere.
7. **Vlagajte v projekte z dolgoročno vrednostjo** – Financerji se ne bi smeli omejiti zgolj na takojšnje rezultate. »Bolje je podpirati stvari, ki spremljajo projekt in ki lahko imajo dolgoročni učinek.«
8. **Sistemski problemi zahtevajo sistemski pristop** – Umetniki in kulturni menedžerji ne bi smeli biti odgovorni za reševanje sistemskih problemov, ki niso v njihovi pristojnosti, čeprav bi morali sodelovati tudi v odborih za njihovo reševanje.
9. **Medsektorsko in medresorsko sodelovanje je ključno** – Razprava z občinstvom na forumu je potrdila, da »oblikovalci politik ne smejo ostati vsak na svojem bregu«. Vsa ministrstva bi morala imeti zaposlenega nekoga, ki se ukvarja s kulturo, IN nekoga, ki se ukvarja s trajnostjo.

Ali so oblikovalci politik in financerji pripravljeni prevzeti vodilno vlogo in tvegati drugače?

MOTOVILA

Center za spodbujanje sodelovanja v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih / MOTOVILA INSTITUTE – Center for the Promotion of Cooperation in the Cultural and Creative Sectors, Sedež in pisarna / Registered & Office address: Trg prekomorskih brigad 1, SI-1000 Ljubljana

T: +386 (0)59 01 65 76, E: info@motovila.si, www.motovila.si

Davčna št. / Vat No.: 91485398, Matična št. / Registration No.: 6421300000

In še kratek dodatek glede mobilnosti – umetniki in tudi občinstvo bi se lahko odločali bolj zeleno, če bi bila infrastruktura boljša, če bi železniška omrežja pokrivala večje območje (zlasti obrobje) in če bi javni prevoz vozil dlje časa, tako da bi ga občinstvo lahko uporabljalo za potovanje domov s prireditv. Organizacije lahko včasih dosežejo delno rešitev s tem, da dogodke načrtujejo tako, da bolje sovpadajo z voznim redom javnega prevoza, vendar je v tem primeru breme prilagajanja spet na strani umetnosti.

Razprava 2 – Od spodaj navzgor: gre za več kot samo odpravo plastičnih slamic

Druga razprava foruma se je osredotočala na prakse od spodaj navzgor, v njej pa je **Ines Kežman** iz Motovile vodila pogovor s producenti/svetovalci s področja novih medijev in spletne umetnosti (v Sloveniji znane kot intermedijska umetnost), glasbe in filma, sodelujočimi pri projektih, ki so ustvarjalno in učinkovito ozaveščali in spodbujali potrebo po ukrepanju. **Uroš Veber** (Projekt Atol, SI) je govoril o svojem dvajsetletnem ustvarjanju kulture okolju prijaznega razmišljanja v projektih mednarodnega sodelovanja, ki obravnavajo človeka v odnosu do narave in okolja. **Karolina Juzwa** (Wytworknia Foundation, PL) je podala pregled projekta Footprints, katerega namen je bil podpreti uveljavljajoče se umetnike pri razvoju njihove mednarodne in poklicne kariere s trajnostnimi turnejami z uporabo zelene mobilnosti (če/ko je to mogoče), pri čemer se umetnikom plačujejo pošteni honorarji, nastopajo pa na prizoriščih, ki vključujejo skupnost. **Katja Schwarz** (International Screen Institute, AT) pa je razložila, kako je uvajala zelene prakse v filmsko industrijo v Münchnu, kar je privedlo do nastanka prvih na okolju prijazen način posnetih filmov v Nemčiji v drugem desetletju 21. stoletja.

Nekaj namigov za organizacije, ki jih zanima, kako delovati bolj trajnostno:

1. **Najprej si prizadevajte za zmanjšanje emisij in porabe energije** – Gre za več kot samo odpravo plastičnih slamic.
2. **Ne skrivajte se za oznakami** – Ne glede na to, ali se imenuje zeleno, trajnostno ali odporno, je včasih celo koristno biti kritičen do modnih izrazov, oznak in krilatic ter preverjati utemeljenost njihove uporabe. Ali so vaše prakse upravičene?
3. **Ponovno razmislite o gradivu blagovne znamke in prodaji blaga** – tj. vključite občinstvo, da iz svojih ali rabljenih oblačil izdelava blago z blagovno znamko dogodka.
4. **Leteti ali ne leteti** – Čeprav je postalo že običajno, da umetniki nočejo leteti na dogodke, so včasih osebni stiki in prisotnost v istem prostoru s svojim občinstvom in drugimi na svojem področju ključnega pomena za nastanek novosti na sceni.
5. **Delujte medsektorsko in se zavedajte, da lahko umetniki prispevajo veliko strokovnega znanja** – Umetniki res težko zgradijo več železnic, lahko pa učinkovito prispevajo k ozaveščanju družbenih izzivov.
6. **Trajnost je več kot samo ekologija** – Pomeni tudi ustvarjanje praks na terenu, ki podpirajo trajnostno življenje, poštene prakse, zdravje, raznolikost in duševno dobro počutje. Prav tako moramo biti previdni, kadar kulturne produkcije trdijo, da so zelene, obenem pa izkoriščajo svoje ljudi ali uporabljajo nepošteno prakse. Takšno lažno zeleno oglaševanje nikakor ni trajnostno.
7. Pri sestavljanju programov je bistvenega pomena **sodelovanje, in ne tekmovanje**.
8. **Razvijajte znanje in ozaveščenost o trajnostnih praksah na vseh ravneh verige produkcija-promocija-predstavitev-razširjanje**. To je bilo pomembno spoznanje projekta Footprints.
9. **Zgradite trajnostni sistem in bodite zgled mlajšim generacijam**, ki želijo razvijati svojo umetniško kariero, vendar čutijo ogromen pritisk glede tega, ali imajo do tega sploh pravico, če to počnejo na škodo okolja.
10. **Vprašajte »Kaj lahko storimo?«** namesto »Česa ne smemo početi?«.
11. **Zavedajte se, da zelena produkcija in prakse zahtevajo čas in denar** – Ne bojte se tvegati in prevzeti pobude.
12. **Uporabljajte okolju prijazno pripovedovanje zgodb**, pri katerem so v ozadju prikazane trajnostne prakse likov, še vedno pa je dovolj prostora za glavno vsebino in zgodbo. To strategijo lahko uporabljamo tudi na drugih področjih, kot so vizualne umetnosti, oblikovanje, glasba itd.
13. **Izstopite iz rutine in zaprtih krogov. Poiščite več rešitev in manj izgovorov.**

Zaključni govor – Zero waste se nanaša na vpliv naših dejanj

Katja Sreš (Ekologi brez meja, SI) je v svojem zaključnem govoru poudarila, da okolje ni le skrb okoljevarstvenikov: »Za podnebne ukrepe so potrebni kultura, odločevalci iz različnih sektorjev in seveda delujoče omrežje javnega prevoza.«

Ne gre za izpostavljanje podnebja v vašem umetniškem delu. Kulturne organizacije lahko delujejo z zgledom:

- Ustvarjajte okolju prijazne produkcije, vzdržujte stavbe in potujite trajnostno.
- Prepričajte se, da vaš odtis (identiteta) blagovne znamke odraža trajnostno organizacijo pri vseh dejavnostih.
- Začnite z majhnimi koraki, tudi če nimate nobenih sredstev za zelene projekte.

Katja meni, da so odpadki tisti dejavnik, ki ga najbolj razumemo. Kot vodilni v določenem sektorju lažje spodbudimo druge, da se odzovejo na prednostne naloge na področju zero waste, saj vsi proizvajamo odpadke. Dolgoročno so odpadki višji strošek kot trajnost.

Medtem ko je Ben govoril o tem, kaj naj kultura stori za okolje, je Katja ugotavljala, kaj lahko okoljevarstveniki prispevajo h kulturi in trajnosti. Sodelovanje med različnimi sektorji lahko pripelje do novih virov, medijske podpore in novih zamisli. Glede na to, da so Ekologi brez meja dosegli svetovni rekord, ko so spodbudili 14 % slovenskega prebivalstva za en dan pobiranja odpadkov, je Katja prepričana, da je ljudi mogoče prepričati v spremembe, kot je opuščanje plastičnega »blaga«. To pa je mogoče le s pomočjo in dejanji vsakega od nas.

»Ustvarimo lahko izobraženo in odprto skupnost, ki lahko odločevalce spodbudi k spremembam od spodaj navzgor. Vplivni posamezniki imajo moč, vendar nič ne prekaša moči vplivne skupnosti ali mreže.« Katja je povedala: »Pri zero waste ne gre samo za odpadke. Gre za celoten vpliv, ki ga imamo na okolje in ljudi. Zero waste je ena od ‚drugачnih zgodb o nas samih in družbi, kakršno želimo in mora postati v prihodnosti‘. Zgradimo to prihodnost skupaj.«

Zato ne drži samo, da se moramo prilagoditi, temveč tudi ustvarjati nove zgodbe, graditi skupnosti in vplivati na spremembe. Skupaj, z drugimi in namenoma.

Poročilo je pripravila Jana Renée Wilcoxen.

Forum je organizirala Motovila v sodelovanju z Mestno občino Ljubljana, Ministrstvom za kulturo Republike Slovenije, Evropsko komisijo, Ekologi brez meja, mrežo centrov Ustvarjalna Evropa (*Creative Europe Desk Network*), On the Move, zavodom Muzej in galerije mesta Ljubljane (Galerija Cukrarna) ter Ljubljanskim potniškim prometom. Posebna zahvala Evropski prestolnici kulture Nova Gorica 2025.

[CC BY-ND Priznanje avtorstva – Brez predelav 4.0 Mednarodna](#). Delo se lahko distribuira nekomercialno ali komercialno, pod pogojem, da se navaja avtorja izvirnega dela in da se izvirnega dela v ničemer ne spreminja. Primer navedbe »Vir: Motovila: Ključne točke z mednarodnega foruma Ustvarjalnost ZA trajnost (september 2022)«.